

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วิจิตรโวหารณ์ไทย

เรื่อง คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต (๑)

ครูผู้สอน ครูธีระพล แก้วคำจันทร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วิจิตรไวยากรณ์ไทย

คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต (๑)

ชวนสนทนา

เมื่อพูดถึงคำว่า

“ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย”

นักเรียนเข้าใจว่าอะไร

ทบทวนความจำ

นักเรียนช่วยกันเขียนคำ
ภาษาต่างประเทศที่พบในภาษาไทย
คนละ ๑ คำ

ภาษาต่างประเทศที่รู้จัก

ภาษามีอิทธิพลร่วมกัน
ภาษาไทยมีการยืมคำจากภาษาต่างประเทศ
มาใช้อย่างแพร่หลาย

สังเกตชื่อของตนเองโดยให้นักเรียนทุกคน
ลองสังเกตชื่อตนเอง พร้อมทั้งลองคาดคะเน
ว่าชื่อของตนเองเป็นภาษาไทยแท้หรือไม่
ถ้าไม่ใช่คิดว่ามาจากภาษาอะไร

จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๑) อธิบายที่มาของภาษาบาลีได้
- ๒) บอกหลักการสังเกตคำภาษาบาลีได้
- ๓) สังเกตลักษณะและระบุคำภาษาบาลีจากตัวอย่างได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๔) วิเคราะห์และจำแนกคำภาษาบาลีในภาษาไทยจากข้อความหรือบริบทได้
- ๕) แสดงความตั้งใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องที่มาจากภาษาบาลีและหลักการสังเกตคำภาษาบาลีอย่างต่อเนื่อง

ภาษาบาลี

ภาษาบาลี

ภาษาบาลี เป็นภาษาที่ชาวอินเดียโบราณ ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารมาก่อนพุทธกาล ประมาณ ๒,๕๐๐ กว่าปี และเป็นภาษาที่มีความสำคัญมาก เพราะองค์สมเด็จพระพุทธเจ้าทรงใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนา

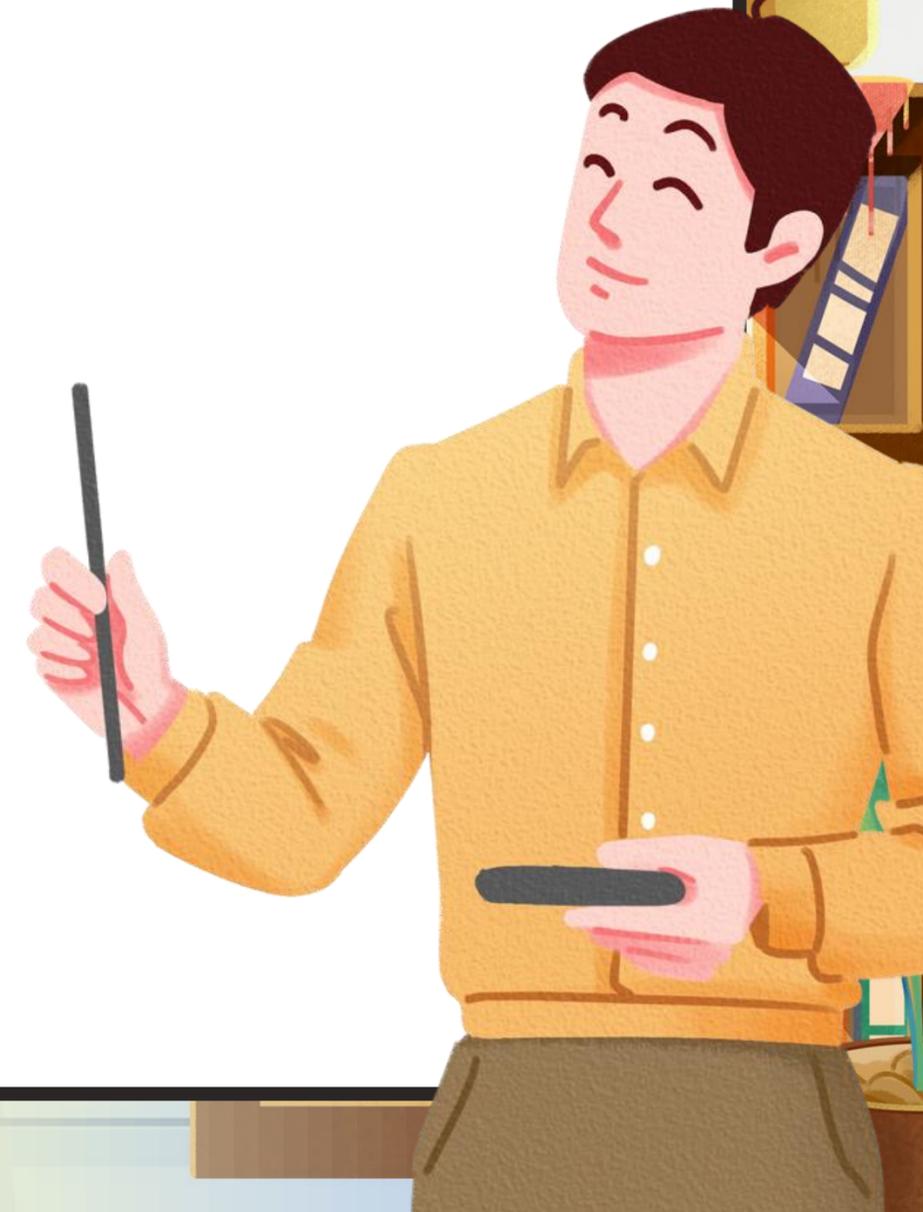

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๑. เสียงสระในภาษาบาลีมี ๘ เสียง

คือ อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ

อะ	อา	อิ	อี
อุ	อู	เอ	โอ

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๒. พยัญชนะบาลีมี ๓๓ ตัว (ยกเว้น ศ ช)
ซึ่งแบ่งตามวรรคได้ดังนี้

ตารางพยัญชนะวรรณคดี

พยัญชนะวรรณคดี	แถวที่ 1	แถวที่ 2	แถวที่ 3	แถวที่ 4	แถวที่ 5
วรรณคดี กะ	ก	ข	ค	ฅ	ง
วรรณคดี จะ	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรณคดี ฎะ	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรณคดี ตะ	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรณคดี ปะ	ป	ผ	พ	ภ	ม
เศษวรรณคดี	ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ (นิคหิต)				

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

นิคหิต ใช้เป็นตัวสะกดเท่านั้น

- บาลีถือว่าเป็นเสียง **ง** สะกด เช่น พุทธ
อ่านว่า พุด-ทั้ง
- สันสกฤตถือว่าเป็นเสียง **ม** สะกด เช่น พุทธ
อ่านว่า พุด-ท่า

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๓. หลักเกณฑ์การใช้ตัวสะกดตัวตามในภาษาบาลี
มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ดังนี้

๓.๑ พยัญชนะแถวที่ ๑ ของทุกวรรคเป็นตัวสะกดพยัญชนะ
แถวที่ ๑ หรือ ๒ ของทุกวรรคเป็นตัวตาม
เช่น ทุกข์ อัจฉา วัตถุ

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๓.๒ พยัญชนะแถวที่ ๓ ของทุกวรรคเป็นตัวสะกดพยัญชนะ
แถวที่ ๓ หรือ ๔ ของทุกวรรคเป็นตัวตาม

เช่น อัคคี อชฌาสัย มัชฌิมา พยัคฆ์

๓.๓ พยัญชนะแถวที่ ๕ ของทุกวรรคเป็นตัวสะกดพยัญชนะ
แถวที่ ๑ ๒ ๓ ๔ หรือ ๕ ของทุกวรรคเป็นตัวตาม

เช่น สงฆ์ สัญญา สันติ สัมผัส

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๔. พยัญชนะตัวสะกดซ้ำในภาษาบาลี เมื่อนำมาใช้
ในภาษาไทย ตัดออก ๑ ตัว เช่น

นิจจ → นิจ

เขตต → เขต

ยุตติ → ยุติ

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๔. พยัญชนะตัวสะกดซ้ำในภาษาบาลี เมื่อนำมาใช้
ในภาษาไทย ตัดออก ๑ ตัว เช่น

รัชชกาล → รัชกาล

วิชชา → วิชา

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๕. พยัญชนะวรรค **ฎะ** นิยมตัดตัวสะกดเต็มแล้วใช้
ตัวตามสะกดแทน เช่น

รัฐบาล → รัฐบาล

วุฑฒิ → วุฒิ

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๖. ภาษาบาลีนิยมใช้ **ฟ** เช่น กีฬา โอฟาร อาสาฬหบูชา

๗. สังเกตการใช้ **ณ** ในภาษาบาลี จะใช้ ณ นำหน้า

พยัญชนะวรรค ณะ (ณ ฐ ฑ ฒ ณ)

เช่น กัณฑ์ บัณฑิต

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๘. ภาษาบาลีส่วนมากเป็นคำที่ใช้พยัญชนะซ้อน ๒ ตัว

เช่น	เมตตา	ใช้	ตต
	นิพพาน	ใช้	พพ
	ปัจจุบัน	ใช้	จจ

หลักการสังเกตคำภาษา “บาลี”

๙. พยัญชนะวรรคตามพยัญชนะวรรค “อ ห ฌ ม ห”

เช่น ปัญหา ตัณหา เสมหะ

๑๐. คำภาษาบาลีส่วนใหญ่ที่ขึ้นต้นด้วย ปฏิ

เช่น ปฏิบัติ ปฏิเสธ ปฏิสนธิ ปฏิญาณ เป็นต้น

ใบงานที่ ๑

รู้จักภาษาบาลี

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๑ เรื่อง รู้จักภาษาบาลี

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วินิจไวยากรณ์ไทย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต (๑)

รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

๑. จงเขียนหลักการสังเกตคำที่มาจากภาษาบาลี พร้อมยกตัวอย่างคำที่ชัดเจน

ข้อ	หลักการสังเกตคำบาลี	ตัวอย่างคำ
๑.๑	.....	.....
๑.๒	.....	.....
๑.๓	.....	.....
๑.๔	.....	.....
๑.๕	.....	.....

๒. สระบาลีมีจำนวน _____ ตัว ได้แก่.....

๓. พยัญชนะในภาษาบาลีมีจำนวน.....ตัว

๔. จงอธิบายที่มาของภาษาบาลีพอสังเขป

.....
.....

๕. จงอธิบายหลักการสังเกตตัวสะกดและตัวตามของภาษาบาลี พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ ๑ รู้จักภาษาบาลี

๑. จงเขียนหลักการสังเกตคำที่มาจากภาษาบาลี พร้อมยกตัวอย่าง คำที่ชัดเจน

ข้อ

หลักการสังเกตคำบาลี

ตัวอย่างคำ

๑.๑

.....

.....

๑.๒

.....

.....

๑.๓

.....

.....

ใบงานที่ ๑ รู้จักภาษาบาลี

๑. จงเขียนหลักการสังเกตคำที่มาจากภาษาบาลี พร้อมยกตัวอย่าง
คำที่ชัดเจน

ข้อ

หลักการสังเกตคำบาลี

ตัวอย่างคำ

๑.๔

.....

.....

๑.๕

.....

.....

ใบงานที่ ๑ รู้จักภาษาบาลี

๒. สระบาลีมีจำนวน.....ตัว ได้แก่.....

๓. พยัญชนะในภาษาบาลีมีจำนวน.....ตัว

๔. จงอธิบายที่มาของภาษาบาลีพอสังเขป

.....

.....

ใบงานที่ ๑ รู้จักภาษาบาลี

๕. จงอธิบายหลักการสังเกตตัวสะกดและตัวตามของภาษาบาลี
พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

.....

.....

.....

.....

ขอมงฝากจากครู

ใบงานที่ ๒

วิเคราะห์และจำแนก

คำภาษาบาลีในภาษาไทย

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๒ เรื่อง วิเคราะห์และจำแนกคำภาษาบาลีในภาษาไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วินิจไวยากรณ์ไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต (๒)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามจากการศึกษาเรื่องภาษาบาลีให้ถูกต้อง

๑. ให้อธิบายความหมายของคำต่อไปนี้

- ๑.๑ ความหมายของคำว่า “เมตตา” .....
- ๑.๒ ความหมายของคำว่า “นิพพาน” .....
- ๑.๓ ความหมายของคำว่า “ปัจจุบัน” .....
- ๑.๔ ความหมายของคำว่า “สงฆ์” .....
- ๑.๕ ความหมายของคำว่า “สันติ” .....

๒. ให้อธิบายและจำแนกคำต่อไปนี้ ว่าเป็นคำภาษาบาลีหรือไม่ พร้อมเหตุผลประกอบ

คำ	คำบาลีหรือไม่ (✓/X)	เหตุผลที่จำแนก
เมตตา		
ก้วยเดี่ยว		
นิพพาน		
รัฐบาล		
ปัจจุบัน		

๓. ให้อธิบายหลักการสังเกตตัวสะกดและตัวตามของภาษาบาลี พร้อมยกตัวอย่างคำบาลีที่ตรงกับหลักการนั้น ๒ คำ

.....

.....

.....

๔. ให้อธิบายคุณค่าของคำภาษาบาลีที่ใช้ในภาษาไทย

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๒ วิเคราะห์และจำแนกคำภาษาบาลีในภาษาไทย

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามจากการศึกษาเรื่องภาษาบาลีให้ถูกต้อง

๑. ให้อธิบายความหมายของคำต่อไปนี้

๑.๑ ความหมายของคำว่า “เมตตา” .....

๑.๒ ความหมายของคำว่า “นิพพาน” .....

๑.๓ ความหมายของคำว่า “ปัจจุบัน” .....

ใบงานที่ ๒ วิเคราะห์และจำแนกคำภาษาบาลีในภาษาไทย

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามจากการศึกษาเรื่องภาษาบาลีให้ถูกต้อง

๑. ให้อธิบายความหมายของคำต่อไปนี้

๑.๔ ความหมายของคำว่า “สงฆ์”

.....

๑.๕ ความหมายของคำว่า “สันติ”

.....

ใบงานที่ ๒ วิเคราะห์และจำแนกคำภาษาบาลีในภาษาไทย

๒. ให้วิเคราะห์และจำแนกคำต่อไปนี้ ว่าเป็นคำภาษาบาลีหรือไม่
พร้อมเหตุผลประกอบ

คำ	คำบาลีหรือไม่ (✓/✗)	เหตุผลที่จำแนก
เมตตา		
กัวยเต็ยว		
นิพพาน		

ใบงานที่ ๒ วิเคราะห์และจำแนกคำภาษาบาลีในภาษาไทย

๒. ให้วิเคราะห์และจำแนกคำต่อไปนี้ ว่าเป็นคำภาษาบาลีหรือไม่
พร้อมเหตุผลประกอบ

คำ	คำบาลีหรือไม่ (✓/✗)	เหตุผลที่จำแนก
รัฐบาล		
ปัจจุบัน		

ใบงานที่ ๒ วิเคราะห์และจำแนกคำภาษาบาลีในภาษาไทย

๓. ให้อธิบายหลักการสังเกตตัวสะกด และตัวตามของภาษาบาลี พร้อมยกตัวอย่างคำบาลีที่ตรงกับหลักการนั้น ๒ คำ

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๒ วิเคราะห์และจำแนกคำภาษาบาลีในภาษาไทย

๔. ให้อธิบายคุณค่าของคำภาษาบาลีที่ใช้ในภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

สรุปบทเรียน

คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต (๑)

ฟ้านั้ชา

หงกั^๖
๕/๓

สรุป

ภาษาบาลี คือภาษาโบราณที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะเครื่องมือที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้ในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนมานานกว่า ๒,๕๐๐ ปี จนกลายเป็นภาษามาตรฐานที่บันทึกพระไตรปิฎกสืบมาจนถึงปัจจุบัน

สรุป

หัวใจสำคัญของภาษาบาลีคือ “ความเรียบง่ายและเป็นระบบ” มีเสียงสระที่กระชับเพียง ๘ เสียง และไม่มีพยัญชนะฟุ่มเฟือยอย่าง ศ หรือ ษ ที่เราค้นตาในภาษาสันสกฤต เอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือการใช้พยัญชนะซ้อนกันอย่างมีระเบียบ

สรุป

ซึ่งเมื่อภาษาไทยรับมาใช้ เรามักพบเห็นในคำที่คุ้นหู
เช่นคำว่า เมตตา ปฏิบัติ หรือ นิพพาน รวมถึงคำที่ใช้ตัว พ
เช่น กีฬา

สรุป

นอกจากนี้ ภาษาบาลียังเป็นที่มาของคำศัพท์ทางศาสนา และการดำเนินชีวิตมากมายที่เราใช้สื่อสารกันอยู่ทุกวัน โดยยังคงรักษาโครงสร้างเดิมที่เคร่งครัดเอาไว้ได้อย่าง น่าอัศจรรย์

บทเรียนครั้งต่อไป

คำยืมภาษาบาลี สันสกฤต (๒)

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง ภาษาสันสกฤต
๒. ใบงานที่ ๓ เรื่อง ไชรหส์ภาษาสันสกฤต
๓. ใบงานที่ ๔ เรื่อง นักสืบภาษาไขปริศนา
ภาษาสันสกฤต

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

